

УДК:159.923.2

**ОСОБЛИВОСТІ АКСІОЛОГІЧНИХ НАСТАНОВ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ЗАКЛАДУ
ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Михайленко Лілія

*Криворізький економічний інститут
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
e-mail: liliyamix914@gmail.com*

Відмінною особливістю соціокультурних процесів українського суспільства є переоцінка і осмислення аксіологічних настанов. Те, що зовсім недавно сприймалося як непорушні постулати, зараз або повністю

відкидається, або викликає сумнів у його корисності, значущості. Сутнісні зміни у аксіологічній сфері життя суспільства і окремої людини за останні роки, породжують дослідницьку активність представників різних дисциплін, кожна з яких цікавить свій ракурс проблеми, свій звужений предмет вивчення.

Проблема аксіологічних настанов розглядається нині у філософському, культурологічному, психолого-педагогічному контекстах [5] у трьох вимірах: глобальному, загальнодержавному та особистісному. Перший вимір розкриває тенденції співіснування різних етносів, культур, релігій у контексті глобалізаційних процесів (Ж. Бодрийяр, Е. Заграва, Р. Робертсон та ін.). Другий – висвітлює проблеми національної самобутності на загальнодержавному рівні (М. Головатий, О. Панарін, І. Сінагатулін, В. Шевченко та ін.). Для третього виміру характерним є національне самовизначення особистості (Ю. Бойко, О. Бочковський, А. Княжинський, Б. Кравченко, І. Кресіна, М. Ломацький, В. Мандрагеля, В. Пустотін та ін.) [6]

Найчастіше в психологічній літературі зустрічається термінологія, що відбиває характеристику настанов особистості в контексті її смислової або ціннісної (аксіологічної) спрямованості.

Аксіологічна настанова є своєрідною програмою діяльності і спілкування людей, яка пов'язана з можливістю вибору їх варіантів. Вона являє собою соціально-детерміновану схильність людини до заздалегідь визначеного відношення до того чи іншого об'єкту, людини, події [7].

У сучасній науці існують дві основні моделі настанов - тривимірна і одномірна. Вчені, які дотримуються першої моделі, вважають, що структура настанови складається з трьох рівнів: когнітивного або пізнавального (переконання і думки щодо об'єкта: «це має бути так ...»); емоційного або афективного (почуття щодо об'єкта: симпатія чи антипатія) та поведінкового (діяльні наміри чи тенденції вчинків). При цьому трактуванні настанова ототожнюється зі стереотипом. Ці три компоненти існують автономно один від одного, проте в той же час і тісно пов'язані. В рамках цього підходу настанова визначається як «тенденція оцінювати деяку сутність в якійсь мірі позитивно чи негативно, висловлювана зазвичай у пізнавальних, емоційних і поведінкових реакціях» [1].

Формування аксіологічних настанов студентів економічного закладу вищої освіти - складний і тривалий процес, який передбачає наукове знання психологічних механізмів, що лежать в основі ціннісних орієнтацій, та умов їх розвитку. Вивчення психологічних особливостей [4] формування аксіологічних настанов у студентів доцільно вести з позиції системного підходу, що дозволяє розглядати дане психологічне новоутворення як результат процесу взаємодії особистості зі світом. З точки зору змісту, «аксіологічна настанова – це загальна спрямованість особистості на те, що для неї в життєдіяльності значимо й важливо» [2].

У аксіологічних настановах як психологічному механізмі можна виділити три аспекти: суб'єктивний; інтернаціональний; об'єктивний.

До суб'єктивного аспекту можна віднести придбання життєвого досвіду в усіх сферах життя, самоаналіз і рефлексію, задоволення собою, духовний розвиток, самопізнання, спогади і мрії.

Інтернаціональний аспект аксіологічних настанов – це все цінне, що є для людини в самому процесі взаємодії з оточуючими людьми і предметами. Наприклад, значимість задовільних відносин, життєвий комфорт і гарна обстановка, співчуття і співпереживання іншим, взаємодопомога і взаєморозуміння, дружба і добрі, сердечні стосунки, цікаві та творчі люди.

У об'єктивний аспект аксіологічних настанов включаються досягнення матеріальних благ і цінних речей, побут, соціальні блага, привілеї, слава і шана, одяг, машина, культурне оточення. Але, звичайно, найбільш об'єктивний аспект аксіологічних настанов характеризують загальнокультурні цінності, екзистенційні цінності, мета і сенс життя людини. Сюди ж можна віднести естетичні та релігійні цінності, тобто

все те, що дається людині Світом, і про що вона здогадується, тільки досягнувши певного рівня самосвідомості, рефлексії [3].

Проведення контент-аналізу письмових творчих робіт дозволило нам виокремити найбільш пріоритетні лінії аксіологічних настанов студентів економічного закладу вищої освіти, визначити їх ставлення до свого майбутнього. Більшість студентів (92%) має позитивне уявлення про майбутнє, пов'язане з кар'єрою, коханням, створенням сім'ї, народженням дітей. Негативне уявлення про майбутнє мають 4% студентів, які пов'язують його з бажанням узяти від життя все, що можна, зараз, а потім, що буде те і буде. До цієї групи ми також віднесли студентів з невирішеними проблемами сьогодення, що затмарюють їх уявлення про майбутнє.

Також виявлено групу осіб (4% студентів), які нейтрально ставляться до свого майбутнього. Опитувані будують деякі плани на найближчі кілька років, до яких входить закінчення університету, робота за фахом, забезпечення матеріальної незалежності, утворення сім'ї тощо. Але до кінця досліджувані не впевнені у реалізації задуманого, сподіваються на волю випадку.

У деяких творах життєві події майбутніх фахівців (8%) розгортаються за межами України: "Я думаю, що у мене є варіанти знайти гарну роботу, але шкода, що вони не пов'язані з Україною, оскільки, те цікаве, що пропонується знаходиться за межами країни. Але, все ж, якщо будуть привабливі пропозиції, то можна і залишитися" (Володимир М.).

У студентської молоді економічного закладу вищої освіти простежується тенденція до фінансової незалежності (60% студентів), бажання пізнавати себе і світ (48% студентів), які заради досягнення своєї мети готові отримати другу освіту і, таким чином, розширити світогляд та власні можливості.

Аналіз творчих робіт студентів показав, що, по-перше, на найближчий час найголовнішим для більшості з них є завершення навчання в університеті. По-друге, після закінчення навчання досліджувані планують знайти порядну роботу, знайти своє місце у суспільстві, реалізуватись. По-третє, вони планують налагодити особисте життя: створити сім'ю, народити та виховати дітей. Але для цього, на думку опитуваних, потрібно зробити все, щоб забезпечити нормальне дитинство новому поколінню, тобто мати певну стабільність (політичну, економічну, соціальну, матеріальну).

Список використаних джерел

1. Айзенк Г., Айзенк М. Исследование человеческой психики / Г. Айзенк, М. Айзенк / Под ред. Басовой Е. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2001.
2. Вашкевич В.М. Ціннісно-світоглядні настанови молоді в умовах соціально-історичних трансформацій / В.М. Вашкевич // Гілея. Науковий вісник: Збірник наукових праць.– К., 2010.
3. Леонтьев Д.А. Методика изучения ценностных ориентаций / Д.А. Леонтьев. – М.: СМІСЛ. – 2005.
4. Олексенко Р. І. Економіко-психологічна адаптація суспільства в пострадянські часи / Р. І. Олексенко, О. В. Царькова // Інвестиції: практика та досвід. - 2013. - № 10. - С. 48-50
5. Олексенко Р. И. Аксиодуховная составляющая в становлении и гармонизации социокультурного бытия человека / Р. И. Олексенко, В. В. Молодыхенко, Г. Г. Тараненко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2016. - Вип. 65. - С. 27-40
6. Педагогический энциклопедический словарь / Под. ред. Б.М. Бим-Бад. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2003.
7. Слостенин В.А. Введение в педагогическую аксиологию: учебн. пособие / В.А. Слостенин, Г.И. Чижакова. – М.: Академия, 2003.